

شماره جلسه: ۱۵۲ درس خارج فقه آیه الله نجفی دامنه تاریخ: ۱۴۰۴/۰۱/۲۳ شنبه

مقرر: مصطفی اله دادی

موضوع عام: مسائل مستحدثه موضوع خاص: بورس و اوراق بهادار موضوع اخص: (۴)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲. بازار منظم (بورس)

دومین بازار برای معامله سهام و اوراق بهادار بازار رسمی بورس است. این بازار با عنوان «بورس» شناخته می‌شود؛ زیرا بازاری منظم برای اوراق بهادار می‌باشد و مکانی است که گردش سهام و اسناد و مبادله آن‌ها از طریق خرید و فروش منظم صورت می‌گیرد و در آن صرفاً سهام و اوراق بهادار ثبت شده خرید و فروش می‌شوند، نه هر سهام و اوراقی. گردش آن‌ها نیز تابع قوانین و برنامه‌های رسمی است و در زمان معینی صورت می‌گیرد.

گردش و خرید و فروش سهام و اوراق بهادار در بازار بورس، به کمک واسطه‌های متخصصی انجام می‌شود که نامشان در دفتر این بازار ثبت شده است تا در این بازار، مشغول فعالیت - دلالی و مانند آن - شوند. آنها به درخواست مشتریان خود خرید و فروش می‌کنند و گردش در این بازار، علنی، آشکار و به صورتی است که شنیده و خوانده می‌شود. معمولاً گردش مالی در این بازار بدون تماس بین دلالان و مشتریان صورت می‌گیرد و هیئت نظارت متخصص، بر عملکردهای بازار بورس اشراف دارد.

بنابراین در این بازار علی‌القاعده تقلبی وجود ندارد؛ چرا که تحت نظارت کامل دولت و نیز دارای قوانین خاصی است. از جهتی هم اولاً بورس هر شرکتی را نمی‌پذیرد؛ بلکه آن شرکت یا کارخانه‌ای که دارای ویژگی‌های خاص باشد و ثبت قانونی داشته باشد را می‌پذیرد. هرچند در این بازار هم عمده کار را واسطه‌ها و کارگزاران و متخصصان بورس و سهام انجام می‌دهند. آنان قیمت را تعیین

می‌کنند و مشغول داد و ستد می‌شوند. این کارگزاران دارای مجوز فعالیت از ناحیه دولت و بازار بورس و خریدار و فروشنده هستند و مجوز فعالیتشان قانونی است.

البته یک سهامدار می‌تواند به تنهایی و بدون مراجعه به واسطه‌ها به خرید و فروش سهامش در این بازار اقدام کند. این نحوه کار ممکن است حضوری یا از طریق اینترنت انجام گیرد. هر چند این روش برای خرید و فروش سهام نوعی ریسک محسوب می‌شود و ممکن است زیان‌آور باشد و بالعکس هم امکان‌پذیر است. ولی کارگزار بورس به واسطه تخصصی که دارد نوعی اشراف بر بازار پیدا کرده است. بنابراین نوعاً مردم از این روش - کمک از کارگزار بورس - استفاده می‌کنند.

گاهی ممکن است برخی افراد عادی با تکرار خرید و فروش در بازار بورس تجربه‌ای به دست آورند و از گرفتار چشیدن به ضرر و زیان مصون بمانند.

به دلیل وجود این ویژگی‌ها در بورس، می‌توان آن را بازاری مطلوب برای خرید و فروش سهام و اوراق بهادار دانست و چون بازار بورس تابع رقابت سخت است، امکان توافق سری و سرزدن رفتارهای غیر قانونی مانند بازی با قیمت‌ها و سوء استفاده از اطلاعات بسیار بعید است.

ناگفته نماند که این سهام با مرگ سهامدار به ورثه‌اش منتقل می‌شود و طبق قانون ارث بین ایشان تقسیم می‌شود و به نام ایشان در بازار عرضه می‌گردد. در این بازار رسمی بورس امکان کلاهبرداری وجود ندارد یا خیلی کم است، چون دارای نظم و نظارت می‌باشد. هرچند ممکن است برخی دلالان با یکدیگر تبانی کرده و سهام یک شرکت را افزایش یا کاهش بدهند و موجب ضرر و زیان سهامدار و مردم را فراهم کنند این کار موجب افزایش تورم و کاهش تولید می‌گردد.

نظارت دولت بر بازار

قیمت کالا در بازار بر پایه عرضه و تقاضا است. یعنی بازار باید خودش قیمت را تنظیم و تعیین کند، هرگونه مداخله دولت در بازار به نفع اقتصاد تمام نمی‌شود، بلکه بازار باید آزاد باشد. می‌توان گفت یکی از علل شکست کمونیسم عبارت از مداخله‌اش در اقتصاد بود. لذا دولت باید نظارت کند و تولید را افزایش بدهد تا تورم کاهش پیدا کند. او باید نقش حمایت‌گری و بسترسازی و نظارت را ایفا کند نه اینکه در اقتصاد دخالت داشته باشد.